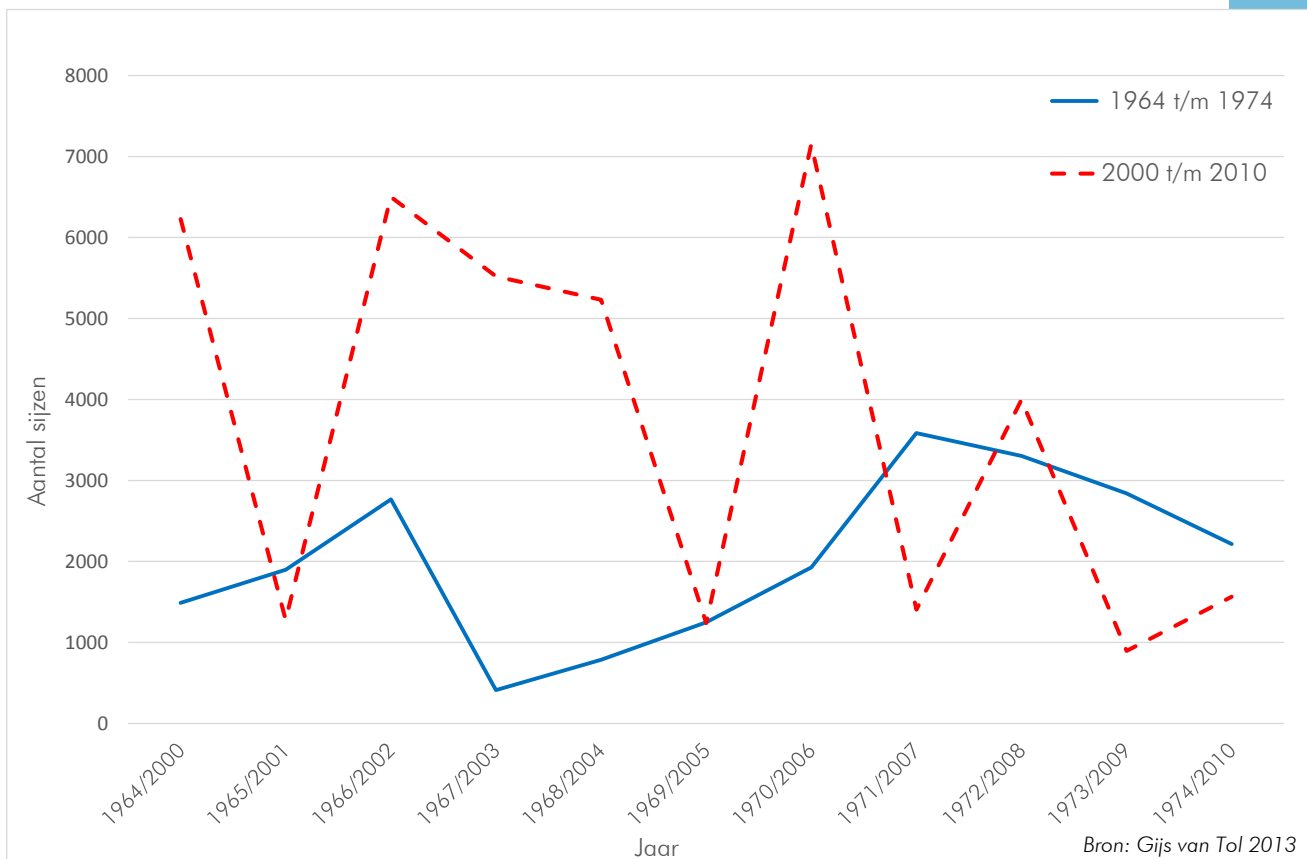

Vangsten en terugmeldingen van sijen

Gijs van Tol

De meldingen van flinke sijenvangst op Ringersnet was een aanleiding om eens nader te kijken naar de variatie in de aantallen sijen die per jaar worden geringd, naar de verdeling van de vangsten over voor- en najaar en naar de recente terugmeldingen. Het blijkt dat er vooral de laatste tien jaar duidelijk meer sijen worden gevangen. Bovendien lijkt de belangrijkste vangperiode te verschuiven van het najaar naar het voorjaar. Naast een bevestiging van het bekende beeld van sijen uit Scandinavië die in Nederland en België overwinteren roepen de recente terugmeldingen van in Nederland geringde sijen ook de nodige vragen op.

De meldingen van flinke sijenvangst op Ringersnet was een aanleiding om eens nader te kijken naar de variatie in de aantallen sijen die per jaar worden geringd. Hiervoor heb ik uit de jaarverslagen van het Vogeltrekstation de jaarlijks geringde aantallen bij elkaar gezocht voor twee periodes. De eerste periode van 1964 t/m 1974 als voorbeeld uit het verleden (uit de tijd dat ik zelf begon met ringen, en we in het najaar vaak aardige aantallen sijen ringden op een vinkenbaan). De tweede periode van 2000 t/m 2010 als meest recente jaren. De resultaten zijn weergegeven in figuur 1.

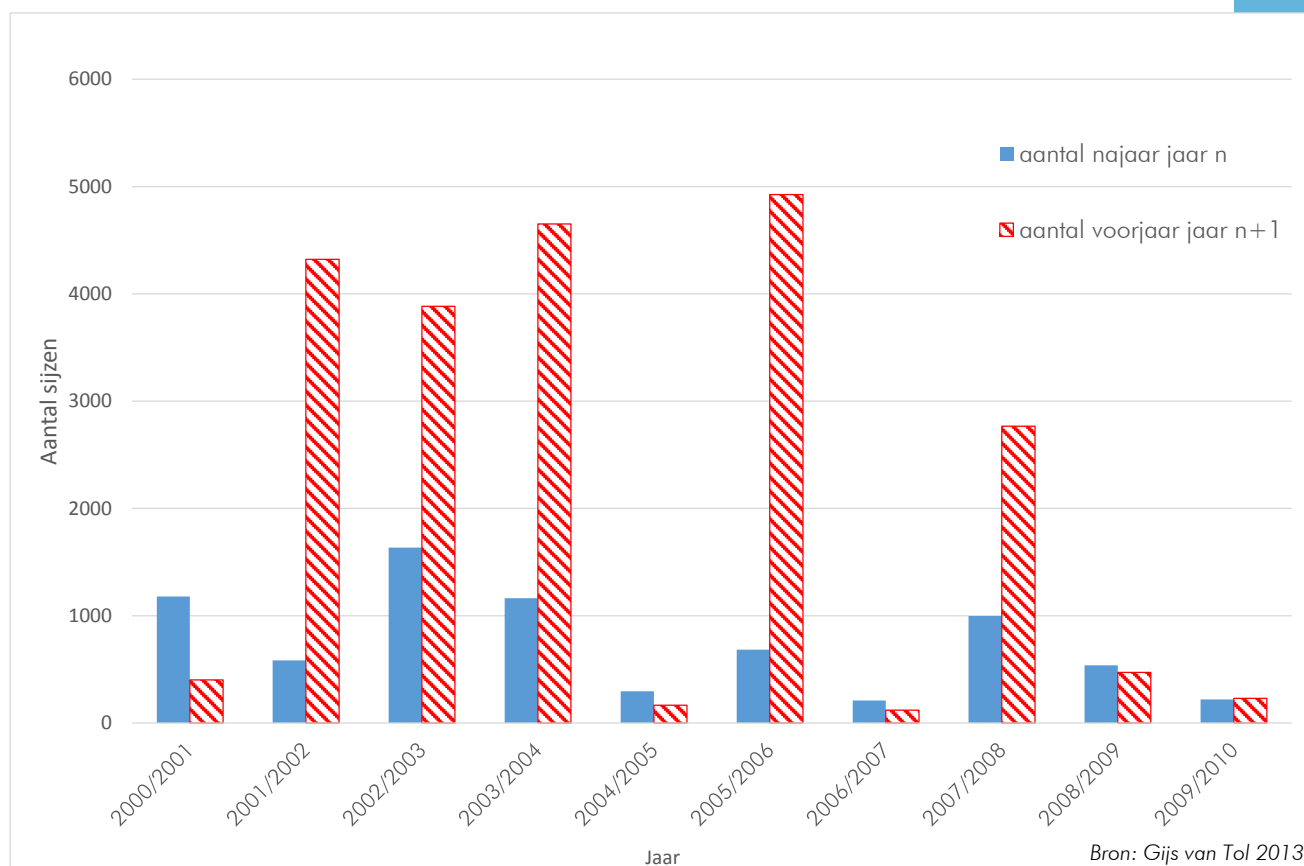

Figuur 1. Totaal aantal geringde sijen per jaar in de periode 1964 t/m 1974 en 2000 t/m 2010.

Uit de grafiek blijkt duidelijk dat in beide periodes de aantallen geringde sizen van jaar tot jaar sterk kunnen verschillen; de verschillen tussen de jaren lijken echter aanzienlijk groter in de meest recente periode. Tussen 1964 en 1974 varieerden de aantallen van ruim 3000 in goede jaren en minder dan 1000 in slechte jaren. In het afgelopen decennium werden in goede jaren regelmatig meer dan 6000 sizen per jaar geringd.

Het totaal aantal geringde sizen lag in de periode 1964 t/m 1974 ook duidelijk lager dan in de periode 2000 t/m 2010 (resp. 22.470 en 41.006)

Vanuit m'n vinkenbaan verleden was mijn indruk dat de meeste sizen in het najaar werden geringd. Dat vermoeden wordt bevestigd door het goed gedocumenteerde overzicht van de vangsten in Castricum; de bulk van de vangsten is daar gedaan in de maanden oktober t/m december, vanaf januari werden nauwelijks sizen geringd (Levering en Keijl, 2008). Ook op grond van de ringdata van de terugmeldingen (Speek en Speek, 1974) lijkt het dat in het verleden de meeste sizen werden geringd in de maanden september t/m november. Van de tot 1982 geringde sizen werden er 1116 terug gemeld; 85 % (951 meldingen) was geringd in de maanden september t/m november, slechts 10 % (111 meldingen) was geringd in de maanden januari t/m maart.

Figuur 2. Aantallen geringde sizen per jaar, resp. in het najaar (september, oktober en november) en in het voorjaar (januari, februari en maart).

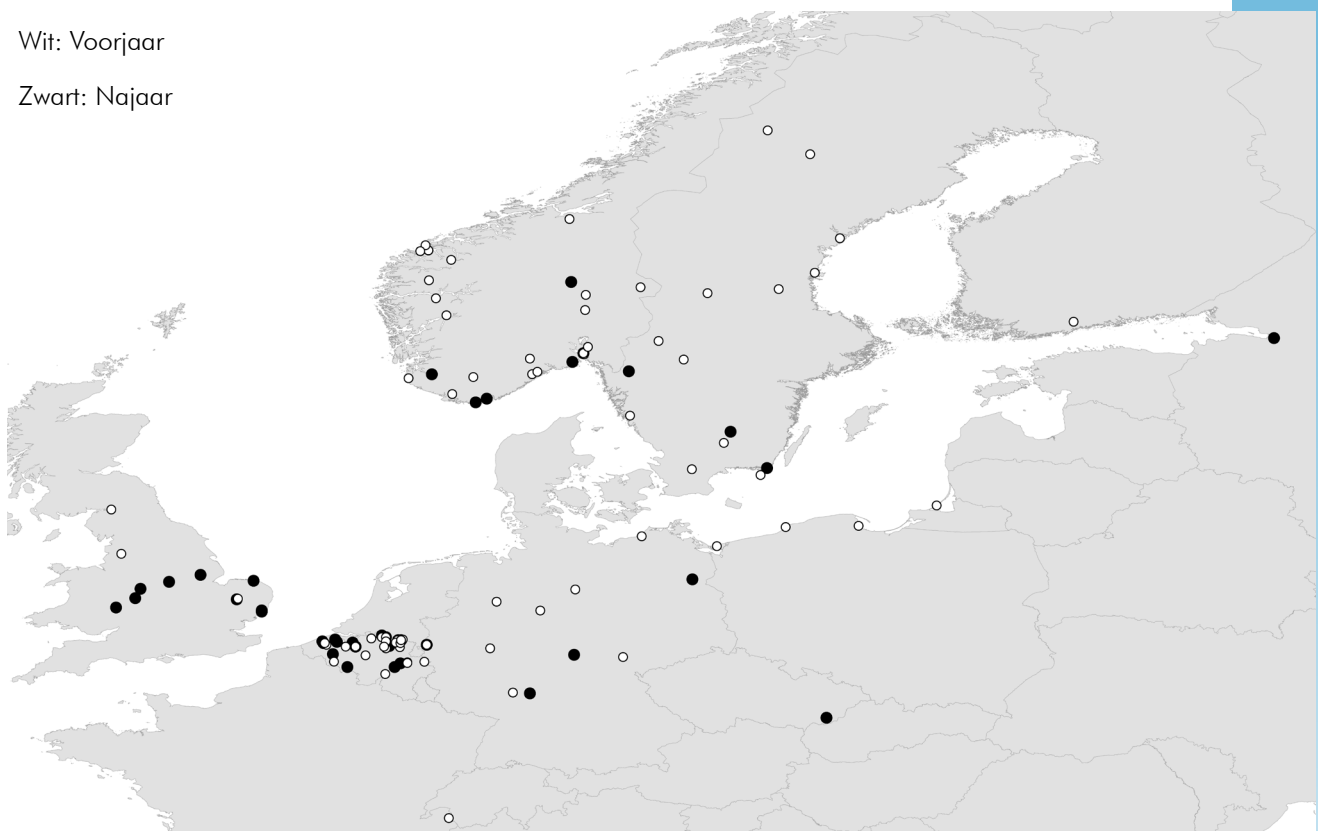
Wat goochelen met GRIEL laat echter zien dat tegenwoordig een groot deel van de sizen in het voorjaar wordt gevangen. Murad Maas was zo vriendelijk om een uitdraai te maken uit de VT database met de aantallen sizen die in de periode 2000 t/m 2010 per jaar zijn geringd, respectievelijk in de maanden september t/m november en januari t/m maart (zie fig. 2).

Het is duidelijk dat in 'goede' sijnjaren de voorjaarsvangsten een veelvoud zijn van de najaarsvangsten. Opmerkelijk is ook dat in 'slechte' sijnjaren de vangsten in het najaar wat beter zijn dan in het voorjaar.

De vraag is waar die grote aantallen sizen in het voorjaar allemaal vandaan komen.

De eerste gedachte is dat dit misschien vogels zijn die in het najaar direct van Noorwegen naar Groot-Brittannië zijn overgestoken, en die in het voorjaar via het vasteland van Europa terugkeren. Maar de meldingen van in Noorwegen geringde sizen (Bakken et al. 2006) komen overwegend uit Nederland (55), België (122) en Duitsland (55). Er zijn slechts 5 meldingen van Noorse sizen uit Schotland (3 in het najaar en 2 in het voorjaar) die wijzen op een directe oversteek van Noorwegen naar Groot-Brittannië. Wel zijn er ca. 20 meldingen uit het zuiden van Engeland, allemaal uit de winter (november t/m februari) en het voorjaar (maart t/m mei). Van de in het zuiden van Engeland geringde sizen trekt wel een deel naar het noorden, maar dat zijn vooral Schotse broedvogels (Wernham et al. 2002).

Een andere verklaring voor de grote aantallen sizen in het voorjaar zou kunnen liggen aan de voorkeur die sizen hebben ontwikkeld voor pinda-netjes en vetbollen. Deze ontwikkeling is voor het eerst gesignaleerd in Surrey (Engeland) in 1963. Aan het eind van de 20e eeuw zijn sizen op vetbollen en pinda-netjes van februari tot in april een algemeen verschijnsel, niet alleen in Engeland en Ierland (in Wernham et al. 2002), maar ook in België en Nederland. Door de binding aan voerplekken is het ringen van sizen een stuk eenvoudiger geworden.

Figuur 3. Overzicht van de terugmeldingen van sizen die tussen 2000 en 2010 geringd zijn in Nederland, in de periode september t/m november en januari t/m maart.

Met zoveel geringde sijzen in het afgelopen decennium is het ook interessant om naar de terugmeldingen te kijken die Murad Maas speciaal hiervoor uit de database van het VT heeft getoverd. De terugmeldingen van de sijzen die tussen 2000 en 2010 zijn geringd in de periode september t/m november en januari t/m maart zijn weergegeven in figuur 3. In totaal zijn in deze periode 29.443 sijzen geringd; dat leverde 162 buitenlandse terugmeldingen op, een meldingspercentage van ruim 0,5 %. Dus van elke 200 geringde sijzen krijgt u 1 buitenlandse terugmelding! (Om praktische reden zijn de sijzen geringd in de decembermaanden niet meegenomen).

Uit figuur 3 blijkt duidelijk dat het broedgebied van 'onze' sijzen vooral in Noorwegen en Zweden ligt. Van de 47 meldingen uit Noorwegen en Zweden zijn er 32 in het voorjaar direct ná het ringen gemeld; 26 sijzen die in februari en maart van hetzelfde jaar in Nederland zijn geringd en nog eens 6 sijzen die in het voorafgaande najaar zijn geringd. Opmerkelijk is dat meldingen uit Denemarken ontbreken en dat het aantal meldingen uit het noordwesten van Duitsland beperkt is. Vermoedelijk loopt de trekroute vooral via Zweden. Het beperkte aantal meldingen van 'Nederlandse' sijzen uit het noordwesten van Duitsland zou misschien verklaard kunnen worden door het vrij snelle verloop van de voorjaars trek.

Uit figuur 3 blijkt dat de 'Nederlandse' sijzen vooral in België (56 meldingen), Noordrijn-Westfalen (17 meldingen) en Nederland overwinteren. Die indruk wordt bevestigd door de meldingen van in Noorwegen geringde sijzen; van de 423 buitenlandse meldingen komen er 232 (55 %) uit deze regio (Bakken, 2006).

Opvallend is dat niet één van deze recent geringde sijzen is terug gemeld uit Frankrijk, Spanje of Italië. In het overzicht van Speek en Speek (1974) komt daar nog een aardig aantal meldingen vandaan. Ook van de in Groot-Brittannië en Noorwegen geringde sijzen is een flink aantal meldingen uit Spanje en Italië (Wernham et al. 2002, Bakken et al. 2006). Een plausibele verklaring voor het ontbreken van meldingen van in Nederland geringde sijzen uit het zuiden van Europa is er niet. Mogelijk is er een verschuiving van overwinteringsgebied opgetreden. Het zou interessant zijn om na te gaan of er van de grote aantallen sijzen die het afgelopen decennium in Noorwegen en Groot-Brittannië zijn geringd wél meldingen zijn uit het zuiden van Europa.

Uit figuur 3 blijkt ook dat slechts een klein deel van de in Nederland geringde sijzen in Engeland terecht komt. Van de 9 meldingen uit Engeland hebben er zes betrekking op vogels die in het najaar in Nederland zijn geringd, en in het daarop volgende voorjaar in Engeland zijn gecontroleerd. Een analyse van de meldingen van in België geringde sijzen kan mogelijk een antwoord geven op de vraag of ze van Nederland de Noordzee over steken en direct naar Engeland gaan, of dat de route ook (of vooral) via België loopt.

Conclusies en wensen

In de periode 2000 t/m 2010 werden bijna twee maal zo veel sijen geringd als in de jaren 1964 t/m 1974. Sijen worden de laatste jaren vooral in het voorjaar (januari t/m maart) geringd. Het totaal aantal geringde sijen in het voorjaar is met 21.938 vogels bijna drie maal groter dan het aantal van 7.505 vogels dat in het najaar (september t/m november) is geringd. Het vermoeden bestaat dat in het verleden het merendeel van de vangsten in het najaar werd gedaan, maar een goede analyse van de verdeling van de vangsten over voor- en najaar in de periode 1964 t/m 1974 ontbreekt nog.

De terugmeldingen van de laatste jaren bevestigen de conclusies uit de Nederlandse, Noorse en Britse Vogeltrekatlassen (Speek en Speek, 1984; Bakken, 2006; Wernham, 2002). Een opmerkelijk verschil is echter dat er geen meldingen meer zijn uit Frankrijk, Spanje en Italië. Het zou interessant zijn om na te gaan of deze meldingen uit het zuiden van Europa ook ontbreken voor de sijen die het afgelopen decennium in Noorwegen en Engeland zijn geringd.

Sijen uit Scandinavië die in Engeland overwinteren lijken vooral via Nederland (en België?) te komen en terug te keren. Of de vogels direct de Noordzee oversteken of dat ze vooral via België trekken zou kunnen blijken uit een analyse van de Belgische ringgegevens en uit een overzicht van meldingen van in Engeland geringde sijen in Nederland.

Literatuur

Bakken, V., Runde, O., & Tjørve, E. 2006. Norsk Ringmerkings Atlas Vol. 2. Stavanger Museum, Stavanger 446p.

Bub, H. 1995 Vogelfang und Vogelberingung deel 3. Die Neue Brehm-Bücherei Bd 389. Westarp Wissenschaften, Magdeburg.

Levering, H.P.A. & G.O. Keijl, 2008. Vinkenbaan Castricum 1960-2006 – een halve eeuw vogels ringen. VRS Castricum, Castricum.

Speek, B.J. en G. Speek, 1984. VogeltrekAtlas. B.V.W.J. Thieme & Cie, Zutphen.

Vogeltrekstation. Jaarverslagen 1964 t/m 1974 (in Limosa) en 2000 t/m 2010 (in Op Het Vinkentouw)

Wernham, C.V., Toms, M.P., Marchant, J.H., Clark, J.A., Siriwardena, G.M. & Baillie, S.R. (Eds). 2002. The Migration Atlas: movements of birds of Britain and Ireland. T. & A.D. Poyser, London. 884p.

Gijs van Tol, gijsvantol@yahoo.com